

MIKKELIN SEUDUN
YMPÄRISTÖPALVELUT

Toimintakertomus vuodelta 2015

MIKKELIN SEUDUN
YMPÄRISTÖPALVELUT

Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden toimintakertomus vuodelta 2015

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen
julkaisu 2/2016

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut

Osoite: Kiiskimäenkatu 5-7, 50100 Mikkel
Postiosoite: PL 167, 50101 Mikkel
Sähköposti: ymparistopalvelut@mikkeli.fi
Puh. 015 194 4700, Fax 015 194 4799
www.mikkeli.fi => Ympäristöpalvelut

Sisällys

1	Yleistä	4
2	Ympäristölautakunta	4
3	Toimintaympäristö	6
4	Palvelusuunnitelma	6
5	Talouden ja toiminnan toteutuminen ja olennaiset poikkeamat	7
6	Ympäristöterveydenhuolto	8
6.1	Henkilöstö	8
6.2	Elintarvikevalvonta	9
6.3	Terveydensuojelulain mukainen valvonta	10
6.4	Tupakkalain mukainen valvonta	11
6.5	Kuluttajaturvallisuuslain mukainen valvonta	11
6.6	Muu toiminta	11
6.7	Ympäristöterveydenhuollon suoritteet	12
7	Ympäristönsuojelu	12
7.1	Henkilöstö	12
7.2	Ympäristönsuojelun toiminta	13
7.3	Melu	13
7.4	Ilmanlaatu	14
7.5	Ilmasto- ja energiastrategian seuranta	14
7.6	Maatalouden ympäristöasiat	14
7.7	Vesiensuojelu	14
7.8	Jätevesiasiat	15
7.9	Hankkeet	16
7.10	Pilaantuneet maat ja kemikaalivalvonta	18
7.11	Jätehuollon valvonta ja maa-aineslausunnot	18
7.12	Luonto ja luonnonsuojelu	18
7.13	Urpolan luontokeskus ja ympäristökasvatus	19
7.14	Ympäristönsuojelun suoritteet vuonna 2014	20
8	Ympäristöpalvelujen hanke- ja sidosryhmäyhteistyö	21
	Ohjaus- ja työryhmät	21
9	Julkaisut	22

1 Yleistä

Mikkelin seudun ympäristöpalveluista tehdyn sopimuksen mukaan yhteisessä ympäristöpalvelut - yksikössä hoidetaan Mikkelin, Hirvensalmen, Kangasniemen, Mäntyharjun ja Pertunmaan ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun asiat. Yksikkö aloitti tässä muodossa toimintansa vuoden 2005 alussa. Kangasniemen kunta tuli mukaan Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen toimintaan vuoden 2013 alussa.

2 Ympäristölautakunta

Viranomaisena toimii seudullinen ympäristölautakunta, jossa on yhdeksän jäsentä ja heille henkilökohtaiset varajäsenet. Ympäristölautakuntaan kuuluvat kaudella 2013–2016 seuraavat jäsenet:

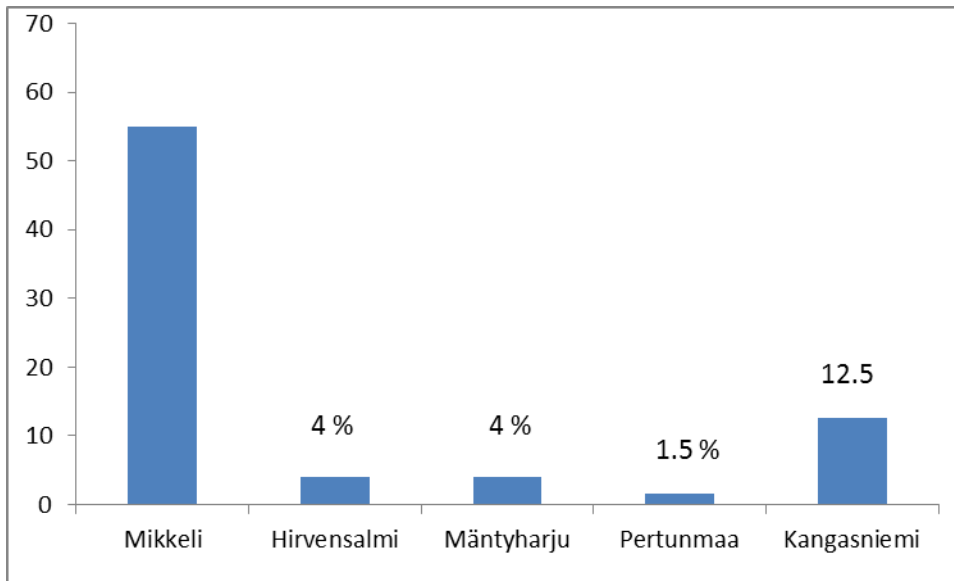
Varsinainen jäsen	Varajäsen
Pekonen Petri, puheenjohtaja, Mikkel	Tarssanen Heikki, Mikkel
Panula-Ontto-Suuronen Anni, Mikkel	Ruuth Noora, Mikkel
Pöyry Raija, varapuheenjohtaja, Mikkel	Suuniittu Ulla- Maija, Mikkel
Nyström Erika, Mikkel	Moilanen Anneli, Mikkel
Velling Nalle, Mikkel	Auvinen Pekka, Mikkel
Pesonen Risto, Hirvensalmi	Pylkkänen Pentti, Hirvensalmi
Saksa Juhani, Kangasniemi	Leskinen Pekka, Kangasniemi
Lamponen Markku, Mäntyharju	Mäenpää Eveliina, Mäntyharju
Toivonen Jouko, Pertunmaa	Toivonen Raili, Pertunmaa

Mikkelin kaupunginhallituksen edustajana ympäristölautakunnassa on ollut Veli Liikanen.

Ympäristölautakunta kokoontui vuoden aikana yhdeksän kertaa. Elokuun kokous pidettiin Pertunmaalla. Muut kokoukset olivat Mikkelissä. Ympäristölautakunnan pöytäkirjoihin kertyi yhteensä 108 pykälää. Ympäristölautakunta teki 17 ympäristölupia koskevaa päätöstä, joista 11 koski Mikkelä, yksi Hirvensalmea, kolme Kangasniemeä, yksi Mäntyharjua ja yksi Pertunmaata. Ympäristölupapäätökset jakautuivat eri toimialoille seuraavasti:

- kivenlouhinta ja murskaus, 5 kpl
- jätteen käsittely, 6 kpl
- moottoriurheilurata, 1 kpl
- eläinsuoja, 4 kpl
- polttonesteen jakeluasema, 1 kpl

Kaikkien ympäristölautakunnassa vuonna 2015 käsiteltyjen päätöksiöiden jakautuminen kunnittain on esitetty kuvassa 1.

Kuva 1. Ympäristölautakunnassa käsitellyt päätösasiat kunnittain vuonna 2015.

Huomattava osa ilmoitusten, lupien ja lausuntojen (mm. maa-aineslausunnot, kaavoitusta ja muuta maankäyttöä koskevat lausunnot) antamisesta on delegoitu viranhaltijoille. Tällaisten ilmoitusten, lupien ja lausuntojen käsittelyn jakautuminen kunnittain ilmenee taulukkoon 1 kootuista tiedoista.

3 Toimintaympäristö

Ympäristölautakunta ja sen alaisuudessa toimiva ympäristöpalvelut -yksikkö vastaa kuntatason ympäristöterveydenhuollon ja ympäristösuojelun tehtävistä Mikkkelissä, Hirvensalmella, Mäntyharjussa, Pertunmaalla ja Kangasniemellä. Olennainen muutos on ollut toiminnan laajentuminen käsittämään Kangasniemen kunnan alueen vuoden 2013 alusta lähtien.

Ympäristöpalvelujen tehtävänä on edistää toimialueensa väestön, eläinten ja ympäristön hyvinvointia. Tavoitteena on turvata terveellinen ja viihtyisä elinympäristö sekä säilyttää luonto monimuotoisena. Keskeinen osa ympäristöterveydenhuollon ja ympäristösuojelun tehtävistä on viranomaistehtäviä, joista säädetään erityislaissa.

Taulukko 1. Ympäristöpalvelujen käsittelemien lupien, ilmoitusten ja lausuntojen jakautuminen kunnittain vuonna 2015 (taulukossa on mukana sekä ympäristölautakunnan että vi-
ranhaltijoiden käsittelemät asiat).

	Mikkeli	Hirvensalmi	Mäntyharju	Pertunmaa	Kangasniemi
Ympäristöluvut (uudet luvat ja lupien muutokset)	11	1	1	1	3
Rekisteröinti-ilmoitukset	1	1	0	0	0
Maasto- ja vesiliikennelain mukaiset luvat	3	3	0	0	0
Maa-aineslausunnot	3	1	6	0	0
Kaavalausunnot	9	0	2	0	2
Muut lausunnot	35	5	10	1	0
Vesi-, vesihuolto- ja jätevesiasiat (lausunnot ja päätökset)	117	126	69	24	4
Maatalouteen liittyvät ilmoitukset	24	0	4	0	3
Meluilmoitukset	23	1	1	1	7
Jätelakiin perustuvat lausunnot ja kehotukset	63	3	12	6	10
Rakennuslupalausunnot	2	2	0	0	61
Terveysturvallisuuslain, elintarvikelain ja tupakkalain mukaiset luvat, ilmoitukset ja lausunnot	115	7	13	2	15

4 Palvelusuunnitelma

Palveluja on tuotettu ensisijaisesti ympäristöpalvelujen toimintaa säätelevien lakien ja asetusten mukaisesti. Lisäksi resurssien puitteissa on toteutettu erilaisia selvityksiä vuorotellen toimialueen eri kuntien alueella. Palvelut pyritään antamaan tulostavoitteissa annettujen aikataulujen puitteissa. Tavoitteena on antaa palvelut samantasoisina koko toiminta-alueella. Palvelujen tuottamisessa on onnistuttu tavoitteiden mukaisesti.

Ympäristöpalvelujen toimintaa on pyritty tehostamaan ja parantamaan asiakaspalvelulähtöisyyttä mm. lisäämällä valmiuksia lupa- ja ilmoitusasioiden sähköiseen käsittelyyn. Ympäristöpalvelut on mukana ympäristönsuojelun sähköistä lupa-asioiden käsittelyä koskevan Lupapiste-järjestelmän testauksessa ja kehittämisessä. Elintarvike- ja terveysturvallisuuslain mukaiset valvontakohteiden tiedonkeruuta koskevat valtakunnalliset kohde- ja tilastointirekisterit on otettu käyttöön ja niiden toimialaan kuuluvien lakien mukaiset valvontakohteet ja valvontatietoja koskevat tiedot on kirjat-

tu yhteiseen tietorekisteriin vuodesta 2013 lähtien. Valtakunnallisen sähköisen kohde- ja tilastointirekisterin käyttöönotto yhtenäistää ja tehostaa valvontakäytäntöjä koko maassa.

Vuonna 2012 alkanut uusi jätevesineuvojahanke (OMAVESI - oikeaa tietoa maaseudun vesihuollosta -hanke) on jatkunut vuonna 2015. Hanke on tarjonnut maksutonta ja puolueetonta neuvontaa jätevesiasioissa haja-asutusalueen toimialueella. Kesäkuusta 2014 alkaen hankkeen hallinnoijaksi vaihtui Savonlinnan kaupungista Mikkelin kaupunki / Mikkelin seudun ympäristöpalvelut. Hanke jatkuu 30.4.2016 saakka. Hankkeelle on haettu jatkorahoitusta.

5 Talouden ja toiminnan toteutuminen ja olennaiset poikkeamat

Ympäristölautakunnan taloudelliset tavoitteet toteutuivat hyvin. Toimintakate oli selvästi arvioitua parempi. Maksutuottoja kertyi budjetoitua enemmän, suurin osa näistä muodostui Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden hallinnoiman, kokonaan ulkopuolisella rahoituksella toimineen OMAVESI –hankkeen avustuksista. Talousarvion mukainen toimintakate oli 1,205 milj. euroa ja toteutunut 1,078 milj. euroa.

Taulukko 2. Toimintaa kuvaavat tunnusluvut.

	TP 2014	TA 2015	Toteutuma 31.12.2015	Toteutuma %	Muutos % 14/15
Terveysvalvonnan tarkastukset	1 153	1 100	922	83,8	-20,0
Eläinlääkintähuollon virka- ja sairausmatkat	1 749	1 500	1399	93,3	-20,0
Hoidetut pieneläimet	4 783	3 900	4 318	110,7	-9,7
Ympäristölupavollisten kohteiden tarkastukset	69	40	63	157,5	-8,7
Ympäristönsuojelun kirjallinen asiakassuorite (päätökset, lausunnot, kehotukset)	725	550	727	132,2	0,3

6 Ympäristöterveydenhuolto

Yleisen terveysvalvonnan tehtävien hoitoa varten on toimipisteet Mikkelissä, Kangasniemellä ja Mäntyharjussa. Mäntyharjun toimipisteen yhteydessä on myös eläinlääkärin vastaanottotilat. Lisäksi eläinlääkäreillä on vastaanottotilat Mikkelissä Lähemäki-talossa.

6.1 Henkilöstö

Terveysvalvonta:

Terveysvalvonnan johtaja Arja Holopainen
Toimistos sihteeri Johanna Hurmalainen, 24.3.2015 saakka
Toimistos sihteeri Ira Rehn, 20.7.2015 alkaen
Terveystarkastaja Leena Haikarainen, osa-aikainen 50 %
Terveystarkastaja Jarno Laitinen
Terveystarkastaja Marko Nyssönen
Terveystarkastaja Nina Gynther
Terveystarkastaja Mari Pöyry
Terveystarkastaja Sanna Toivanen
Terveystarkastaja Lauri Kosunen 30.4.2015 saakka
vs. terveystarkastaja Lasse Lähde 8.2.2015 alkaen
vs. terveystarkastaja Noora Pesonen 1.5.2015 alkaen

Ympäristötekniikan opiskelijat Jonna Honkanen ja Heidi Komppa Mikkelin Ammattikorkeakoulusta työskentelivät terveystarkastajaharjoittelijoina kolmen kuukauden ajan touko-elokuussa.

Eläinlääkintähuolto:

Eläinlääkäri Antti Tukiainen
Eläinlääkäri Kari Särkkä, osa-aikaeläkkeellä
Eläinlääkäri Minna Rantalainen, vuorotteluvapaalla 1.9.2015 alkaen
Eläinlääkäri Suvi Kähkönen-Valtola
Eläinlääkäri Tuulia Kastevaara
Eläinlääkäri Elina Tuhkalainen, osa-aikainen 50 %
Eläinlääkäri Olli Jokinen, 1.9.2015 alkaen vuorotteluvapaan sijainen
Vastaanottoavustaja Merja Saarenpää
Laitosapulainen Minna Talka
va. laitosapulainen Nina Mäkinen, vuosiloman sijaisena heinäkuussa 2015

Eläinlääkäreiden vuosilomien ja muiden poissaolojen sijaisina sekä ulkopuolisina päivystäjinä ovat toimineet Olli Jokinen, Anni Summanen, Tiina Pippuri ja Noora Koski.

Eläinlääkintähuollossa tehtiin 1090 sairaskäyntiä ja pieneläimiä hoidettiin vastaanotoilla 4 318. Eläinlääkäreiden suorittamia eläinsuojelukäyntejä sekä muita virkamatkoja tehtiin 159.

Kangasniemen alueella työskentelee kaksi eläinlääkäriä:

Eläinlääkäri Maria Tirkkonen

Eläinlääkäri Pirkko Penttilä, osa-aikainen 50 %

Kangasniemen alueella tehtiin sairaskäyntejä 511 ja eläinlääkärin suorittamia virkamatkoja yhteensä 252. Pieneläimiä hoidettiin vastaanotolla 472.

Valvontaeläinlääkäri Tiiu Järvensivu suoritti vuonna 2015 yhteensä 133 eläinsuojelutarkastusta Mikkelin, Mäntyharjun, Pertunmaan, Hirvensalmen sekä Kangasniemen kuntien alueilla. Tarkastuksista 19 oli ilmoituksen varaiseen toimintaan perustuvia ennalta sovittuja tarkastuksia, kuten eläinhoitoloiden ja hevostallitarkastuksia.

Navettahygieniatarkastuksia lypsykarja tiloille suoritettiin vuonna 2015 yhteensä 41.

6.2 Elintarvikevalvonta

Suunnitelmallista valvontaa on suoritettu ensisijaisesti valvontasuunnitelman mukaisesti 4.12.2014 ympäristö- lautakunnassa osana yhteistä ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmaa. Suunnitelmallisen valvonnan piirissä olevia kohteita oli vuonna 2015 yhteensä 614.

Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira) on antanut suosittukset eri kohdetyyppien tarkastusmääristä. Suunnitelmallisia tarkastuksia tehtiin yhteensä 334 kpl. Kaikkiaan elintarvikevalvonnan tarkastuksia tehtiin vuoden aikana 382. Tähän tarkastusmäärään on laskettu paritarkastuk-

sena suoritettavat Oiva-tarkastukset. Kaikki nämä ovat kirjautuneet ainoastaan yhdeksi suunnitelmalliseksi tarkastuskäynniksi tietojärjestelmään. Elintarvikenyhteistyä otettiin yhteensä 144.

Yhtenä painopistealueena on ollut kohteiden yhtenäisen tarkastuskäytännön luominen. Tarkastuksia varten on laadittu eri kohdetyyppien mukaiset yhtenäiset tarkastuskaavakkeet.

Osallistuttiin Eviran elintarviketutkimusprojektiin, jossa selvitettiin viipaloitujen juustojen listerian ja salmonellan esiintymistä. Lisäksi toteutettiin oma näytteenottoprojekti, jossa tutkittiin tarjoiltujen lounassalaattien laatua.

Elintarvikevalvonnan Oiva-tarkastuksia tehtiin yhteensä 328. Oivallisen arvosanan sai 188 (57,3 %), hyvän arvosanan 126 (38,4 %) ja korjattavaa 14 (4,3 %).

6.3 Terveydensuojelulain mukainen valvonta

Terveydensuojelulain mukaisen valvonnan painopisteitä ovat olleet lasten ja nuorten käyttämät tilat sekä talousvettä toimittavat laitokset. Lasten ja nuorten käyttämät kokoontumistilat kuten nuorisotilat, kerhohuoneet kartoitettiin sekä tiedot tallennettiin valtakunnalliseen YHTI tietojärjestelmään. Tietojen päivittäminen ja tarkistaminen jatkuu vielä vuonna 2016.

Terveydensuojelulain mukaisia tarkastuksia tehtiin yhteensä 368, joista valvontasuunnitelman mukaisia tarkastuksia oli 109 ja muita tarkastuksia 259. Suunnittelemattomista tarkastuksista oli asumisterveystarkastuksia 113.

Edelleen merkittävimmät terveyshaittojen aiheuttajat asunnoissa ja muissa oleskelutiloissa ovat kosteusvauriot ja puutteellinen ilmanvaihto. Koulujen sisäilmaongelmien selvittely on edelleen työllistänyt merkittävästi. Mikrobihaittojen selvittämiseksi on tehty runsaasti mittauksia ja otettu erilaisia mikrobinäytteitä. Lisäksi on entistä enemmän tehty myös haihtuvien orgaanisten yhdisteiden (VOC) määrittämiä sisäilmasta ja rakennusmateriaaleista lähinnä muovimattopäästöjen selvittämiseksi.

Uusilla asuinalueilla jatkettiin radonkartoitusta. Mittaus suoritettiin 15 asunnossa Mikkelin, Mäntyharjun ja Kangasniemen alueella. Kangasniemellä radontulokset olivat alhaisia, kuten alueen keskiarvokin on. Mikkellisä tulokset olivat myös selvästi suositusarvojen alapuolella eikä aiheita toimenpiteisiin ollut. Mäntyharjussa kahden tehdyn mittauksen tulos ylitti lievästi suositusarvon 200Bq/m³. Kohteisiin annettiin toimenpidesuositus ja rakennusvalvontaa ohjeistettiin jatkamaan mittauksia kyseisellä asuinalueella.

Terveydensuojelulain mukaista valvontaa varten on vuoden 2008 alusta lähtien laadittu terveydensuojelulain edellyttämä valvontasuunnitelma. Suunnitelman mukaiset tarkastukset on kohdistettu terveydensuojelun kannalta tärkeisiin kohteisiin. Painopistealueena terveydensuojelulain mukaisessa valvonnassa on ollut koulujen ja päiväkotien terveydellisten olojen valvonta.

Koulutarkastuksia tehtiin yhteistyössä kouluterveydenhuollon, työterveyshuollon, työsuojeluhenkilöstön ja kiinteistön omistajatahon kanssa. Kouluihin kohdennetuista suunnitelluista tarkastuksista toteutui kaikki.

Päiväkotien tarkastusrutiinia muokattiin vastaamaan koulutarkastuksia. Tarkastuksia suoritettiin työterveyshuollon ja työsuojeluhenkilöstön kanssa. Suunnitelmallisista tarkastuksista toteutui lähes kaikki, suunnitelmallisia tarkastuksia tehtiin 37.

Mikkelin kaupungissa toimii eri osapuolia edustava sisäilmatyöryhmä, joka on laatinut oppaan toimintamalliksi sisäilmaongelmien ratkaisemiseksi kaupungin kiinteistöissä. Kangasniemellä ja Mäntyharjussa toimii myös sisäilmatyöryhmät, joissa terveystarkastaja on asiantuntijana.

Terveysvalvonnan painopistealueisiin on kuulunut myös talous- ja uimaveden valvonta. Vesilaitosten riskejä on kartoitettu yhdessä vesilaitosten edustajien kanssa.

Uimakaudella seurattiin näytteenotoin ja tarkastusten avulla virallisten EU-uimarantojen (isot uimarannat) ja muiden yleisten uimarantojen vedenlaatua. Osallistuttiin valtakunnalliseen sinileväseurantaan ja sen lisäksi levähavaintojen perusteella suoritettiin tarkastuksia uimarannoilla. Terveysturvallisuuslain ja tuoteturvallisuuslain osalta suoritettiin uimarantojen turvallisuuden tarkastukset kaikilla uimarannoilla ennen uimakauden alkua.

6.4 Tupakkalain mukainen valvonta

Tupakkatuotteiden myymälämainontaa ja esillepanoa valvottiin tupakan vähittäismyyntilupien myöntämisen yhteydessä.

Tupakkavalvontaa tehtiin ympäristöterveydenhuollon muitten lakien mukaisten tarkastusten yhteydessä. Valvonta kohdistui tupakan myynnin valvontaan, tupakkalain mukaisia tarkastuksia tehtiin yhteensä 57.

6.5 Kuluttajaturvallisuuslain mukainen valvonta

Tuoteturvallisuusvalvonnan työjaon mukaisesti kunnat ovat ensisijaisesti vastuussa omalla alueellaan tuotettujen kuluttajapalveluiden turvallisuuden valvonnasta. Valvontaa kohdennettiin Kuluttajaviraston määrittelemien valtakunnallisten painopistealueiden (leikkikentät, skeittauspaikat, uimarannat, talviuintipaikat) mukaisten kohteiden tarkastamiseen.

Tuoteturvallisuusvalvonnan painopistealueena oli toiminta-alueella tarjottavien palvelujen turvallisuus, uimarantojen riskinarviointi sekä suurten yleisötapahtumien turvallisuus. Vuoden aikana tarkastettiin kahden suuren yleisötapahtuman turvallisuus.

Uimakauden alussa tehtiin kaikkien yleisten uimarantojen riskinarviointi. Kuluttajaturvallisuuslain mukaisia tarkastuksia tehtiin yhteensä 96, joista 56 oli suunnitelmanmukaisia tarkastuksia.

Kuluttajaturvallisuuslain mukainen valvonta siirtyy 1.5.2016 lähtien Turvallisuus- ja kemikaaliviraston, Tukesin hoidettavaksi. Vuonna 2016 kunnissa tehdään ainoastaan akuutteja toimenpiteitä vaativia tarkastuksia alkuvuonna.

6.6 Muu toiminta

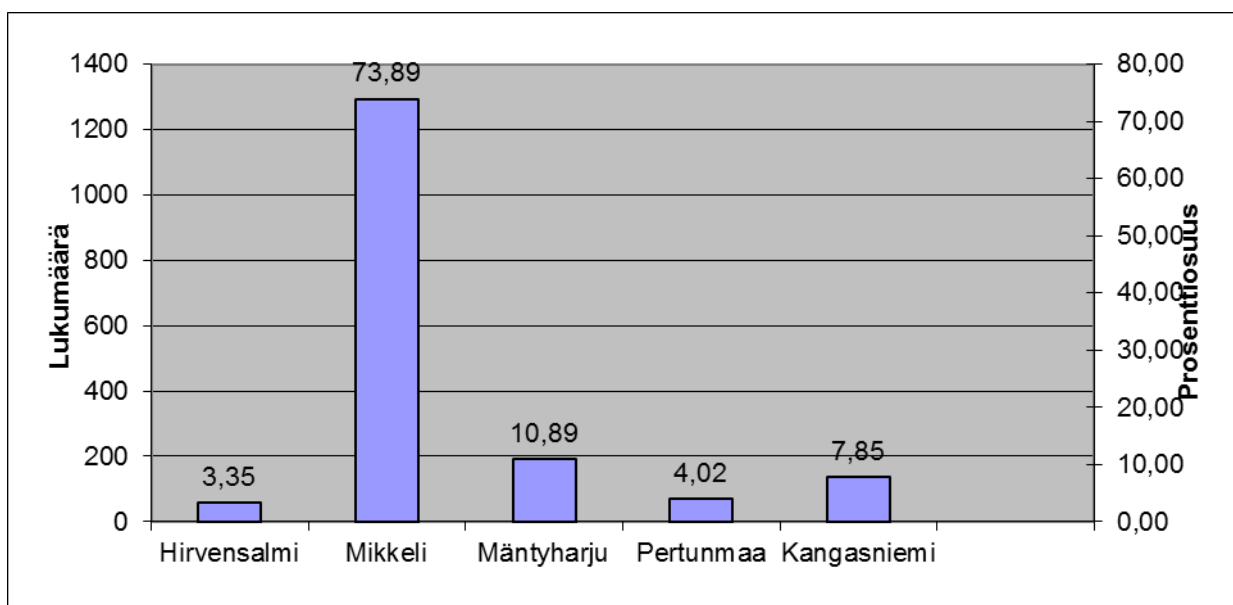
Lautakunnan delegoimia päätöksiä tehtiin yhteensä 67. Ne koskivat pääosin elintarvike- ja muiden huoneistojen hyväksymisiä ja ilmoitusten käsittelyä sekä tupakka- ja nikotiinivalmisteiden myyntilupien myöntämistä.

Ympäristöterveydenhuollon henkilökunta on käynyt luennoimassa mm. seuraavista aiheista:

- terveystarkastajan työstä ammattikorkeakoulun opiskelijoille
- elintarvikkeiden pakkausmerkinnöistä elintarvikealan toimijoille.
- sisäilma-asioista Hengitysliiton tilaisuuksissa

6.7 Ympäristöterveydenhuollon suoritteet

Tiedot valvontakohteista ja niissä suoritetuista tarkastuksista sekä muista ympäristöterveydenhuollon suoritteista on kirjattu Digia Tarkastaja -ohjelmaan. Suoritteita kirjattiin yhteensä 1643 (Mikkeli 1214, Kangasniemi 129, Mäntyharju 179, Pertunmaa 66, Hirvensalmi 55).

Kuva 2. Ympäristöterveydenhuollon suoritteiden jakautuminen kunnittain.

7 Ympäristönsuojelu

Ympäristönsuojelun tehtävien hoitamista varten on toimipisteet Mikkeliissä, Kangasniemellä ja Mäntyharjulla.

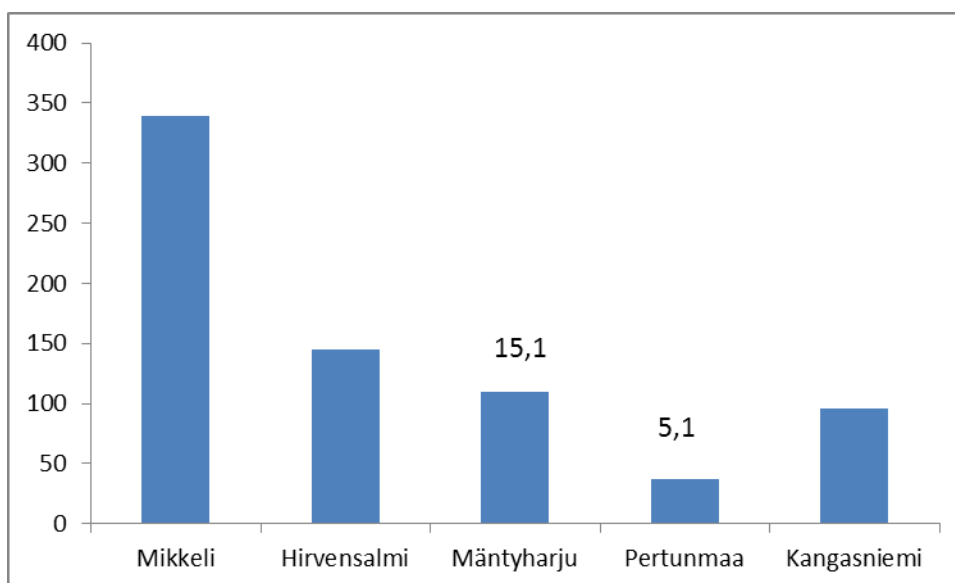
7.1 Henkilöstö

Ympäristöpäällikkö Hanna Pasonen

Ympäristötarkastaja Marita Savo
 Ympäristötarkastaja Raija-Leena Heino
 Ympäristötarkastaja Anne Luttinen
 Ympäristötarkastaja Jouni Lintunen
 Ympäristösuunnittelija Heikki Tanskanen
 Urpolan luontokeskuksen toiminnanohjaaja Kerttu Hakala 15.4.-30.9.2015
 Jätevesineuvoja Kaisa Helaakoski OMAVESI –hankkeessa 1.1.-16.8.2015
 Jätevesineuvoja Airi Määttä OMAVESI-hankkeessa 17.8.-31.12.2015
 Jätevesiharjoittelijat Sanna Kärkkäinen ja Titta Ralli
 Lisäksi Urpolan luontokeskuksessa toimi neljä apuopasta kukin kuukauden kerrallaan.

7.2 Ympäristönsuojelun toiminta

Mikkelin kaupungin tulokortissa ympäristönsuojelun tuloksikköä koskeviksi toiminnan mittareiksi on valittu ympäristölupavelvollisten kohteiden tarkastukset ja kirjallisten asiakassuoritteiden määrä. Kirjallisiin asiakassuoritteisiin luetaan kuuluvaksi päätösten ja lausuntojen lisäksi myös kirjalliset kehotukset esimerkiksi ympäristön siistimiseksi tai ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavan toiminnon lopettamiseksi. Ympäristölupavelvollisten kohteiden tarkastuksia tehtiin vuonna 2014 yhteensä 45 ja kirjallisia asiakassuoritteita kertyi 727 (Kuva 3).

Kuva 3. Kirjallisten asiakassuoritteiden jakautuminen kunnittain vuonna 2015.

7.3 Melu

Käsiteltiin 33 ympäristönsuojelulain 60 §:n mukaista ilmoitusta melua ja tärinää aiheuttavasta toiminnasta. Ilmoituksista oli 23 Mikkelistä, yksi Pertunmaalta, 7 Kangasniemeltä, yksi

Hirvensalmelta ja yksi Mäntyharjusta. Ilmoitukset koskivat lähinnä rakentamista, ulkoilmakonsertteja ja moottoriurheilutapahtumia.

7.4 Ilmanlaatu

Ympäristöpalvelut on aiemmin käynnistänyt yhdessä Savonlinnan ja Pieksämäen kaupunkien ja paikallisten energiantuotantoyhtiöiden kanssa viisi vuotta (2014-2018) kestävä ilmanlaadun jatkuvatoimiset mittaukset (hengitettävien hiukkasten mittaukset ja vuonna 2014 typenoksidimittaukset). Vuonna 2015 mittaukset tehtiin Mikkeliissä. Mittauspalvelut ostetaan J.P. Pulkkinen Kalibrointi Ky:ltä. Mittaustulokset ovat nähtävillä reaaliaikaisena ilmanlaatuportaalisissa osoitteessa ilmanlaatu.fi ja niistä julkaistaan vuosiraportit.

Mittaustulosten mukaan ilmanlaatu on Mikkeliissä pääosin hyvää. Keväällä katupöly huononsi ilmanlaatua. Silloin se vaihteli hyvästä tyydyttävään ja välttävään.

7.5 Ilmasto- ja energiastrategian seuranta

Mikkelin kaupungin vuosille 2010 – 2020 laaditun ilmasto- ja energiastrategian ensimmäinen seurantaraportti tehtiin ympäristöpalveluissa vuoden 2015 aikana. Raporttiin tuottivat aineistoa ja toimittivat tietoa monet eri henkilöt kaupungin yksiköistä ja liikelaitoksista sekä yhtiöistä. Seurantaraporttia käsiteltiin Mikkelin seudun ympäristölautakunnassa 10.12.2015. Ympäristölautakunta lähetti raportin edelleen tiedoksi kaupunginhallitukselle ja –valtuustolle.

7.6 Maatalouden ympäristöasiat

Vuoden aikana käsiteltiin 21 kpl valtioneuvoston asetuksen eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta mukaisia aumavarastointi-ilmoituksia (Mikkeli 15, Kangasniemi 3, ja Mäntyharju 3) sekä ilmoituksia lannan levityksestä poikkeustilanteessa 10 kpl (Mikkeli 9, Mäntyharju 1). Eläinsuojien ympäristölupiiin liittyviä tarkastuskäyntejä tehtiin 10 (Mikkeli 3, Mäntyharju 3, Pertunmaa 1, Kangasniemi 3).

7.7 Vesiensuojelu

Vedenlaatuselvitykset keskittyivät pysyviin seurantavesistöihin (Mikkelin Kaihunlahti, Karjalampi, Laajalampi, Saimaan Mustaselkä, Kauhjärvi, Laaja, Korpijärvi, Keskinen, Saporoinen, Ristilampi, Hanhilampi, Urpolanlampi, Iso-Vuolinko ja Mäntyharjun /Pertunmaan Peruvesi).

Vesilain mukaisia valvonta-asioita (ojitusasiat, vesistön muuttaminen) kirjattiin 3 kpl. Merkittävin vesiensuojeluun ja erityisesti pohjavesien suojeluun liittyvä tapahtuma oli valtatie 5 välillä Pitkäjärvi-Asema rakennustyön käynnistyminen. Töiden osana tehdään urakka-alueella laajoja hulevesien ohjausjärjestelyjä ja muita pohjavesien suojeluun liittyviä suojaustöitä. Ympäristöpalvelut osallistui hankkeen suunnittelun ja osallistuu rakentamisen aikaisen valvontaohjelman seurantaan.

Mikkelin kaupunginhallitus hyväksyi osaltaan Mikkelin Hanhikankaan, Pursialan, ja Porrassalmen pohjavesialueiden suojelusuunnitelmat ja nimesi toimeenpanon järjestämisestä vastaavan ryhmän. Pohjavesien suojelun yhteistyöryhmä järjestäytyi vuonna 2015 ja kokoontui kaksi kertaa.

7.8 Jätevesiasiat

Jätevesiasetuksen toimeenpanoon liittyvää tiedotamista jatkettiin osallistumalla vesiosuuskuntien perustamisvaiheen kokouksiin ja muiden keskeisten sidosryhmien järjestämiin tapahtumiin. Haja-asutuksen jätevesienkäsittelyn viranomaisvalvontaa kohdistettiin Tarsalan, Koivikon, Vatilán ja Rahulan selvitysalueille, joilla sijaitsee vesihuoltolaitokselle vuonna 2014 vahvistettu toiminta-alue. Mäntyharjulla jätevesikäsittelyn viranomaisvalvontaa kohdistettiin Miekankosken alueelle ja Pertunmaalla Ahvenjärven alueelle.

Kiinteistöjen omistajille lähetettiin lausunto siitä, täyttääkö kiinteistöllä käytössä oleva jätevesien käsittelyjärjestelmä haja-asutusalueiden jätevesiasetuksen ja Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen toimialueella voimassa olevien ympäristönsuojelumääräysten vaatimukset. Kiinteistöjä, joilla aikaisemmalla lausuntokierroksella oli todettu laitteiston uusimistarve, mutta joille ei oltu haettu uusimista koskevaa rakennus- tai toimenpidelupaa, lähetettiin uusi lausunto joka sisälsi muistutuksen. Kaikkiaan jätevesivalvontaan liittyviä kirjallisia lausuntoja annettiin 324.

Jätevesijärjestelmien uusiminen eteni alkuvuodesta kahta aiempaa vuotta ripeämmin (arvio 60 kpl), mutta käytännössä pysähtyi, kun haja-asutusalueiden jätevesiasetus nostettiin uudelleen poliittisen keskustelun kohteeksi. Uusi ympäristöministeri käynnisti säädöksen toimeenpanon aikatauluun ja sisältömuutokseen tähtäävien muutostöiden valmistelun. Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen toimialueella jätevesijärjestelmä on uusittu karkeasti arvioiden alle 10 %:ssa niistä kiinteistöistä, jotka vuoden 2013 loppuun mennessä oli todettu uusimistarpeen alaiseksi. Uusimisten seuranta ja valvonnan järjestämistä vaikeuttavat puutteelliset tietojärjestelmät, vaihtelevat kirjauskäytännöt ja epätäydelliset rekisterit.

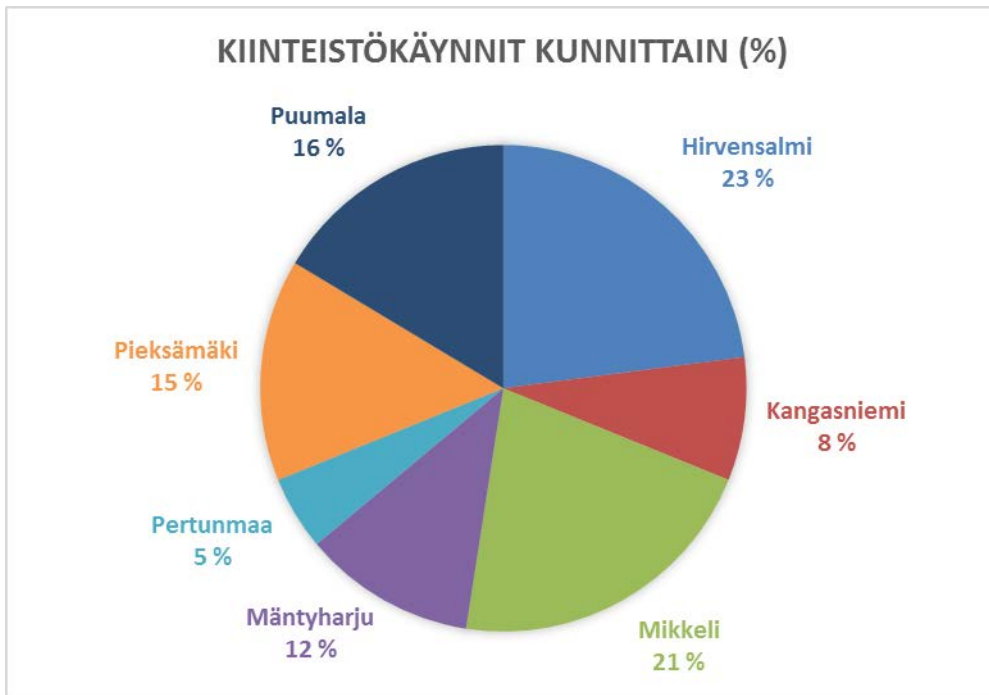
Jätevesiselvitysten yhteydessä tehtyjen viranomaisten tietosisältöjen vertailun perusteella (jätehuollon järjestäjän jätehuoltorekisteri, rakennusvalvontaviranomaisen kuntarekisteri, ympäristöviranomaisen ja vesihuoltolaitosten tietojärjestelmät) haja-asutusalueiden kiinteistöjen vesihuoltovarustusta, liittymiä ja jätevesien käsittelytapaa koskevat tiedot ovat puutteellisia tai virheellisiä.

7.9 Hankkeet

OMAVESI - Oikeaa tietoa maaseudun vesihuollosta -hanke

OMAVESI - Oikeaa tietoa maaseudun vesihuollosta (2012–2015) on tiedotushanke, joka tarjoaa puolueetonta ja ilmaista neuvontaa talousjätevesiasioissa vesihuoltolaitosten ulkopuolisilla alueilla sijaitseville kiinteistöille. Neuvontaa on kohdennettu tällä hankejaksoilla erityisesti ranta-alueilla sijaitseville vakituisesti asutuille kiinteistöille. Hanke toimii koko Etelä-Savon alueella ja neuvontapalvelua on ollut saatavilla kaikissa Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden toiminta-alueen kunnissa. Hankkeessa on kaksi neuvojaa, joiden sijoituspaikat ovat olleet Mikkelin ja Savonlinna. Mikkelin seudun neuvojana on toiminut Kaisa Helaakoski (16.8.2015 saakka) ja Airi Määttä (17.8.2015 alkaen). Hanketta hallinnoi Mikkelin seudun ympäristöpalvelut ja se jatkuu 30.4.2016 saakka.

Neuvonnalla on pyritty lisäämään kiinteistön omistajien tietoutta jätevesien käsittelyn vaatimuksesta ja näin edistää käsittelyjärjestelmien saneerausta talousjätevesiasetuksen vaatimusten mukaiselle tasolle. Hankkeesta on tiedotettu hankkeen omien kotisivujen lisäksi kuntien internetsivuilla sekä lehti-ilmoituksilla ja -artikkeleilla. Kiinteistönomistajia lähestyttiin myös suoraan hanketta mainostavalla kirjeellä sekä ottamalla yhteyttä puhelimitse. Mikkelin seudun jätevesineuvojat osallistuivat hankejakson aikana kaikkiaan 16 infotilaisuuteen tai tapahtumaan, jossa tiedotettiin hankkeesta ja tarjottiin tietoa talousjätevesiasioista. Hankkeessa annettiin yleisneuvontaa sähköpostitse ja puhelimitse sekä tehtiin kiinteistökohtaisia neuvontakäyntejä. Mikkelin seudulla neuvontakäyntejä tehtiin hankejakson aikana yhteensä 62 kiinteistölle. Kuvassa x on esitetty Mikkelin seudun jätevesineuvojan toimialueella tehtyjen kiinteistökohtaisten käyntien jakautuminen kunnittain.

Kuva 4. OMAVESI-hankkeessa tehtyjen kiinteistökohtaisten neuvontakäyntien jakautuminen kunnittain vuonna 2015.

7.10 Pilaantuneet maat ja kemikaalivalvonta

Pilaantuneiden maiden valvonnalla kuntatasolla on päähuomio kohdistunut vanhojen öljysäiliöiden asianmukaiseen käsittelyyn. Kiinteistöjä on ohjeistettu poistamaan säiliöt ja tarkastamaan maaperän kunto. Asian tiedottamisesta on yhteiset käytännöt Etelä-Savon pelastuslaitoksen kanssa. Purkuilmoituslausunnoissa on huomioitu maaperätilantilan (MATTI) tietojärjestelmässä mukana olevia kohteita.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus valvovat kemikaalilain nojalla kemikaalin käytön olosuhteita ympäristönsuojelun näkökulmasta. Kemikaalilain (599/2013) 11 §:n mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvovat:

- 1) kemikaalilain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista;
- 2) biosidiasetuksen 17 artiklassa tai lain 30 §:ssä tarkoitetussa hyväksymispäätöksessä biosidivalmisteen käytölle asetettujen ehtojen ja edellytysten noudattamista;
- 3) POP-asetuksen aineen käyttöä koskevien 3 ja 4 artiklan noudattamista;
- 4) REACH-asetuksen aineen käytön olosuhteita ja turvallisuustoimia koskevan 14 ja 37 artiklan, luvanvaraisten aineiden käyttöä koskevan VII osaston ja aineen rajoituksia koskevan 67 artiklan säännösten noudattamista ympäristönsuojelulain mukaisessa ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavien toimintojen valvonnassa siltä osin, kun valvonta koskee toiminnanharjoittajan velvoitetta huolehtia ympäristöhaittojen ehkäisemisestä ja torjumisesta kemikaalin käytössä ja varastoinnissa.

Kemikaalivahinkojen jälkiselvittelyjä, joissa ympäristöpalvelut -yksikkö on ollut mukana, ovat olleet mm. onnettomuustilanteessa sattuneet polttoainevuodot, työkoneista aiheutuneet vuodot tai ylitäytöt sekä kiinteistön öljylämmityslaitteistosta aiheutuneet vuodot. Ympäristöpalvelujen alueella tapauksia on ollut 12.

7.11 Jätehuollon valvonta ja maa-aineslausunnot

Jätehuollon valvontaan ja roskaamiseen kohdistettiin 88 eriasteista toimenpidettä (luku ei sisällä ryhmäkirjeitä). Lautakunta antoi 5 roskaamistapauksessa siivouskehotuksen. Yhteistyössä Mikkelin kaupungin viheralueet -yksikön, Mikkelin Työpajojen ja YIT kuntatekniikan kanssa toteutettiin toukokuussa Mikkeli siistiksi -kampanja. Kampanjaan haastettiin mukaan mm. kylätoimikunnat, kaupunginosaseurat, oppilaitokset, koulut ja päiväkodit.

Maa-aineslausuntoja annettiin yhteensä 10 (3 Mikkeliin, 1 Hirvensalmelle ja 6 Mäntyharjulle).

7.12 Luonto ja luonnonsuojelu

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut valvoo luonnonsuojelulain toteutumista omalla toimialueellaan huomioimalla luonnonsuojelun näkökohdat maankäyttöä koskevissa lausunnoissa, hankkeiden ohjausryhmien työskentelyssä ja lupapäätösten (ympäristöluvat, maastoliikennelain mukaiset luvat) valmistelussa.

Etelä-Savon ELY-keskus teki liito-oravan lisääntymis- ja levähdysalueita koskevia rauhoituspäätöksiä Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen toimialueella vuonna 2015 yhteensä 13 kpl (Mikkeli 5, Hirvensalmi 1, Mäntyharju 3, Pertunmaa 4).

Osana Mikkelin kantakaupungin osayleiskaava 2040 –työtä Mikkelin kaupunki on tilannut laajan ekosysteemipalveluita ja alueen viherrakennetta koskevan selvityksen, jonka yhteydessä tehdään liito-oravien ja muiden EU:n luontodirektiivin liitteen IV lajien elinympäristöjä koskeva kokonais-tarkastelu. Selvityksen tavoitteena on varmistaa liito-oravan ja muiden ns. direktiivilajien suotuisan suojelutason säilyminen pitkällä aikavälillä Mikkelin kantakaupungin ympäristössä. Lisäksi selvityksen tavoitteena on turvata muut luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät alueet, riittävät virkistysalueet ja jättää riittävästi sopivia luonnonalueita hulevesien käsittelyyn. Työn on tilannut kaupunkisuunnittelu –yksikkö. Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen edustaja on osallistunut työn valmisteluun. Pääosa työstä on tehty vuoden 2015 aikana.

7.13 Urpolan luontokeskus ja ympäristökasvatus

Vuoden 2015 teemana oli jääkausi ja kivikausi. Döbelnin huoneessa oli GTK:n ja Metsähallituksen vuonna 2007 koama kiertävä näyttely Kivikirveestä kännykkään. Näyttely esitteli maan aarteita eli geologisia löytöjä arkipäivän esineissä kivikaudelta tähän päivään saakka. Näyttely koostui infokankaista, näytelaatikoista, Sormisokkelo-pelistä ja Maakuntakivet-työkalusta.

Döbelnin huoneeseen koottiin myös kesän valokuvanäyttely, jossa oli Jaakko ”Korpi-Jaakko” Heikan kuvia jäätiköiltä Islannista, Grönlannista ja Huippuvuorilta.

Suomen metsästysmuseolta oli vuokralla näyttely muinaisista metsästystavoista ja kivikauden ihmisen elintavoista. Näyttely sisälsi infotauluja ja paljon replikaesineistöä. Osa esineistä asetettiin näyttelyhuoneen vitriiniin, osa seinille. Esineille tehtiin nimilaput, osalle myös englanniksi.

Luontokerho pidettiin yhteistyössä Mikkelin 4H-yhdistyksen, Mikkelin riistanhoitoyhdistyksen ja Metsästäjäliiton Suur-Savon piirin kanssa. Kerho järjestettiin kahdessa eri ryhmässä (tiistai ja torstai) samalla ohjelmalla. Käyntejä kerholaisille tuli yhteensä 192.

Elokuun alussa oli sekä Markku Varjon alustama tilaisuus Kotimaiset kalat akvaariossa että luontokeskuksen kesäta-
pahtuma.

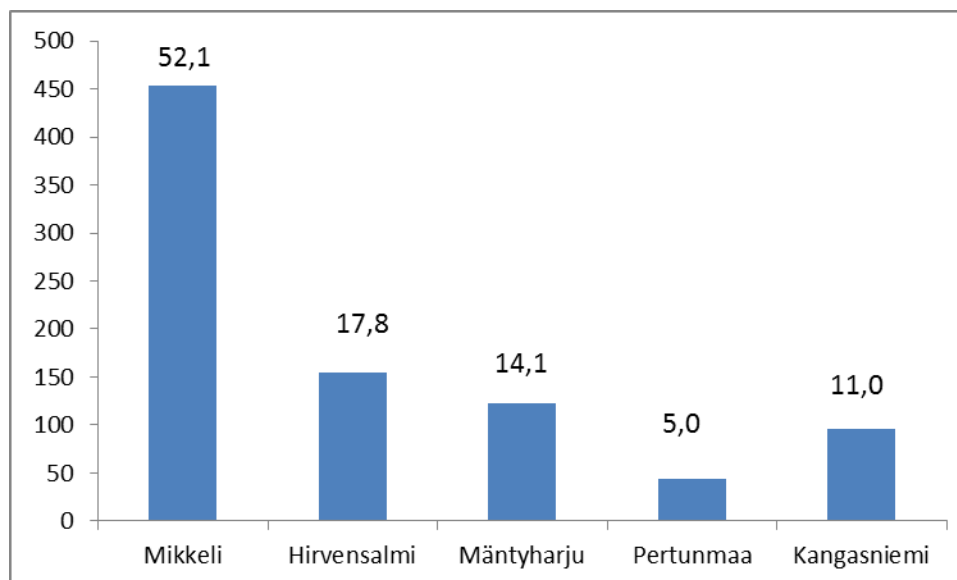
Luontokeskus oli auki toukokuusta elokuun loppuun arkipäivisin klo 9 – 16 ja kesäkuusta elokuun puoleenväliin myös viikonloppuisin klo 10 – 15. Toukokuun yhtenä lauantaina oltiin auki Urpolaseuran tapahtuman ajan. Luontokeskus tavoitti kaudella 2015 yhteensä 2761 ihmistä.

Taulukko 2. Urpolan luontokeskuksen kävijätilasto 2015.

Kävijätilasto	Ryhmät	Muut kävijät	Kerholaiset	Tuokiot muualla	Tapahtuma	Yht.	Kävijää/h
Toukokuu	929	90				1019	7,4
Kesäkuu	95	207	134	25		461	2,5
Heinäkuu		349	59			408	2
Elokuu	164	135			250	549	3,2
Syyskuu	244	5		75		324	
Yhteensä						2761	

7.14 Ympäristönsuojelun suoritteet vuonna 2015

Ympäristönsuojelun kirjallisia suoritteita on kirjattu vuoden aikana 872. Suoritteet koostuvat tarkastuksista, lausunnoista, kehotuksista, neuvonnasta ja muista ympäristövalvonnan toimenpiteistä. Suoritteiden jakautuminen kunnittain on esitetty kuvassa 5.

Kuva 5. Ympäristönsuojelun suoritteet kunnittain vuonna 2015.

8. Ympäristöpalvelujen hanke- ja sidosryhmäyhteistyö

Mikkelin kaupunginvaltuusto hyväksyi uuden kaupunkistrategian syyskuussa 2013. Mikkelin kaupunkistrategia rakentuu kolmesta osasta, joiden tavoitteena on turvata kuntalaisten, elinkeinojen ja ympäristön hyvinvointi. Ympäristön hyvinvoinnilla tarkoitetaan ilman, veden ja maaperän puhautta, terveellistä ja ekologisesti monipuolista elinympäristöä sekä esteettistä, hoidettua ja terveellistä rakennettua ympäristöä. Luonnon ja ympäristön hyvinvoinnille on valittu kolme strategista päämäärää, jotka ovat:

- Monipuolisen ja puhtaan luonnon vetovoimaisuuden hyödyntäminen
- Ekologisuuden ja ekotehokkuuden lisääminen
- Rakennetun ympäristön laatu.

Kullekin strategiselle päämäärälle on valittu 4-6 strategisen päämäärän toteutumista mittaavaa indikaattoria. Strategiatyötä on jatkettu syksyllä 2013 ja keväällä 2014 yksityiskohtaisemman ympäristöohjelman laatimisella. Ympäristöohjelman laatimista on ohjannut poikkihallinnollinen ohjausryhmä, jonka työskentelyyn ympäristöpalvelujen edustaja on osallistunut. Ympäristöohjelmatyöryhmä on kokoontunut vuonna 2015 yhteensä 2 kertaa.

Alkuvuodesta 2015 laadittiin Mikkelin kaupungin ympäristötilinpäätös vuodelta 2014 yhdessä kaupungin teknisen toimen kanssa.

Merkittävimpiä yksittäisiä vesiensuojeluun ja -hoitoon liittyviä hankkeita, joiden valmisteluun Ympäristöpalvelut on vuonna 2015 osallistunut, on ollut syksyllä 2014 käynnistynyt valtatie 5:n perusparannus välillä Pitkäjärvi – asema. Hankkeen yhteydessä toteutetaan ns. Veturitallin luhtaan hulevesikosteikko ja uusitaan hulevesien johtamisjärjestelyjä sellaisiksi, että hulevesiä ohjataan pois pohjavesialueelta.

Vuonna 2014 käynnistyi Puulan kalastusalueen käyttö ja hoitosuunnitelman laadinta. Ohjelma tehdään kehittämishankkeena, jossa Puulan valuma-alueella koskeva vesienhoito-ohjelma tehdään osana kalataloudellista hoitoa ohjaavaa kalastuslain mukaista käyttö- ja hoito-ohjelmaa. Työ saatiin päätökseen vuonna 2015.

Mikkelin kaupunkikalastus -esiselvityshankkeen raportti valmistui kesällä 2014. Hankkeella pyritään edistämään kalastusmahdollisuuksia ja lisäämään virtakutuisten kalalajien lisääntymismahdollisuuksia kaupunkialueella. Hanke päättyi vuonna 2015.

Mikkelin seudut ympäristöpalvelut on ohjannut Mikkelin ammattikorkeakoulussa tehtyjä opinnäyte- ja projektitöitä. Mikkelin ammattikorkeakoulun opiskelija Elina Salin on suorittanut työharjoittelua (2 kk) ympäristöpalvelujen ympäristönsuojelun -yksikössä.

Ohjaus- ja työryhmät

Ympäristöpalvelujen edustaja oli mukana mm. seuraavissa ohjaus- ja työryhmissä:

- Asuntomessujen laaturyhmä
- Etelä-Savon ELY-keskus, Autopurkamoiden ympäristönsuojelun kartoitus- ja

- kehittämishanke (2014-2015)
- Etelä-Savon jätehuollon neuvottelukunta
- Etelä-Savon maakuntaliitto, Kiertotalouden mahdollisuudet Etelä-Savossa
- Etelä-Savon pohjavesien suojeleohjelmaprojektin ohjausryhmä
- Etelä-Savon ympäristökasvatustyöryhmä
- Kyyvesi-hankkeen ohjausryhmä
- Kuntien sisäilmatyöryhmät
- LYKE-verkosto (Luonto- ja ympäristökasvatusta sekä kestävän elämäntavan kasvatusta tukevien verkosto)
- Mikkelin kantakaupungin yleiskaavatyön ohjausryhmä
- Mikkelin kaupungin energiaryhmä
- Mikkelin kaupungin hyvinvointityöryhmä
- OMAVESI-hankkeen (Etelä-Savon jätevesineuvontahanke) ohjausryhmä
- Puulan ja Kyyveden käyttö- ja hoitosuunnitelmatyön yhteistyöryhmä
- Puulan kalastusalueen käyttö- ja hoitosuunnitelman / vesienhoidon yhdistämishanke
- Rakennustekninen työryhmä
- Saimaannorpan suojelutyöryhmä
- Saimaan vesienhoitohankkeen ohjausryhmä
- SEVERI – hankkeen ohjausryhmä (Mikkelin seudun vedenhankinnan varmistaminen)
- Kaupunkikalastushankkeen ohjausryhmä
- Vesienhoidon Etelä-Savon yhteistyöryhmä ja kaksi alatyöryhmää
- Vesihuollon kehittämissuunnitelma, Hirvensalmi, ohjausryhmä
- Vesihuollon kehittämissuunnitelma, Mäntyharju, työryhmä
- VT5, Hietanen – Pitkäjärvi, hankeryhmä
- VT5, Pitkäjärvi – Asema, hankeryhmä
- Ympäristön hyvinvointiohjelman johtoryhmä

(*Ympäristöpalvelujen edustaja on ollut Etelä-Savon ELY-keskuksen vuonna 2014 käynnistämän romuajoneuvojen kuljetus-, varastointi- ja esikäsittelytoiminnan ympäristönsuojelun kartoitus- ja kehittämistyön ohjausryhmässä. Työ alkoi vuonna 2014 ympäristöministeriön rahoituksella. Projektin raporttiluonnos asiantuntijatyöryhmälle on valmistunut marraskuussa 2015.

(*Samoin ympäristöpalvelujen edustaja on ollut mukana Etelä-Savon maakuntaliiton rahoittamassa hankkeessa Kiertotalouden mahdollisuudet Etelä-Savossa. Hankkeen loppuseminaari on helmikuussa 2016.)

9 Julkaisut

- Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen toimintakertomus vuodelta 2014
- Mikkelin ympäristötilinpäätös 2014
- Mikkelin kasvihuonekaasupäästöt 2009-2013; Ennakkotieto vuodelta 2014

